

NIJE ODGODA, NEGO
IZMJENA

CBAM ostaje

Od početka sljedeće godine tvrtke će aluminij, cement, čelik, željezo i gnojivo uvoziti prema novom mehanizmu EU-a za ugljičnu prilagodbu na granicama (CBAM). Složeni proces u početku će se ipak primjenjivati samo na odabrane sektore s visokim udjelom ugljika

[PIŠE EDIS FELIĆ
edis.felic@lidermedia.hr]

Carinski pristup za emisije CO₂ (CBAM), čija prilagodba za tvrtke traje od 1. listopada 2023. do 31. prosinca 2025., ipak neće biti odgođen do 1. siječnja 2027., nego će se primjenjivati kako je već predviđeno – od početka sljedeće godine. Odgovorili su nam to iz Predstavništva Europske komisije (EK) u Hrvatskoj, dodavši da je Komisija predložila početak prodaje certifikata 2027., uključujući i onih za uvoz u 2026., ali to se ne smije tumačiti kao odgoda primjene Uredbe (CBAM).

Drugim riječima, Prijedlog izmjene (dokument Omnibus I) odnosi se na odgodu primjena obveze da uvoznici kupuju i predaju certifikate o emisijama za proizvode koje stavljaju na EU tržište. Taj je mehanizam osmišljen da bi se izjednačili troškovi za emisije ugljika između domaćih proizvoda i onih uvezenih iz zemalja s manje strogim politikama određivanja cijena ugljika. Riječ je o uvoznom cementu, aluminiju, čeliku i željezu te gnojivu, za koje uvoznici trebaju dokazati da su emisije stakleničkih plinova nastale tijekom njihove proizvodnje kompenzirali proizvođači tih proizvoda, tj. da su snosili troškove ublažavanja emisija.

Trgovanje emisijama

Naime, kako objašnjavaju u Hrvatskom poslovnom savjetu za održivi razvoj (HR PSOR), taj trošak proizvođači u EU-u snose više od dva deset godina (u Hrvatskoj od ulaska u EU) trgovanjem emisijskim jedinicama (EU ETS), pa su njihovi proizvodi nekonkurentni onima iz zemalja koje nemaju uspostavljenu regulativu ublažavanja klimatskih promjena ili je ta regulativa znatno blaža u odnosu na europsku.

– Trošak ublažavanja klimatskih promjena osjećaju i potrošači budući da su nerijetko proizvodi europskih proizvođača skuplji u odnosu na istovjetne proizvode uvezene iz zemalja u kojima sustav, kao što je primjerice EU ETS, nije uspostavljen. Mehanizam CBAM takav će nekonkurentan odnos europskih proizvođača uravnotežiti. Možemo reći da je mehanizam

CBAM zrcalni sustav EU ETS-u – ističu u HR PSOR-u.

Dodatna uloga CBAM-a također je važna za EU-ovo gospodarstvo jer bi trebao spriječiti izmjenu njegove industrije u regije svijeta. Iako je Reuters u ožujku objavio Nacrt prijedloga kojim bi se službena provedba odgodila za godinu dana jer pogotovo male ▶

- ▶ tvrtke koje uvoze sirovine (koje emitiraju ugljik) još nisu spremne za to, kao što smo naveli, toga neće biti. Ipak, u HR PSOR-u napominju da je EK u sklopu paketa Omnibus I predložio izmjene te uredbe da bi se ublažilo administrativno opterećenje i spriječilo stvaranje nepotrebnih troškova za gospodarstvo. Iz Predstavništva EK-a rečeno nam je da će se zaista u početku CBAM primjenjivati na odabrane sektore s visokim udjelom ugljika. Naime, mnoge su se tvrtke tijekom probnog razdoblja već žalile na složenost pravila i dugotrajan proces ispunjavanja povezanih obrazaca.

Izuzeto 90 posto tvrtki

EK je pratio dosadašnju prilagodbu gospodarstva te je zaključio da administrativni teret za srednja i mala poduzeća znatno nadmašuje ekološku i regulatornu korist. Zbog toga je Bruxelles predložio da se od te obveze izuzme gotovo 90 posto tvrtki koje uvoze robu s malim količinama emisija, ali time neće trpjeti klimatski ciljevi budući da će mehanizam CBAM i dalje obuhvaćati više od 99 posto ukupnih emisija od uvezenih proizvoda. Naime, prema statistikama EU-a, tih 99 posto emisija šalje samo oko 20 posto tvrtki, pa zbog toga EK namjerava ublažiti pravila CBAM-a i usmjeriti tarifni pritisak na najveće emitere ugljika. Osim toga, objašnjavaju u HR PSOR-u, uvoznici koji će i dalje biti obuhvaćeni CBAM-om pojednostavnit će se odobravanje deklaracija, izračun emisija, zahtjevi za izvješćivanje i financijska odgovornost.

Još je jedna stvar važna za konkurentnost gospodarstva EU-a. Naime, 1. siječnja 2026. proizvođači će morati kupovati sve emisijske jedinice na tržištu te time dodatno biti u nepovoljnijem položaju. Zbog toga oni iz primarnih sektora CBAM-a, uključujući hrvatske, za razliku od uvoznika, nisu ni oduševljeni da se primjena Uredbe odgađa. Investitore i kupce robe koja emitira ugljik svakako interesira pitanje izglednog poskupljenja. U Predstavništvu EK-a objašnjavaju da CBAM nije trgovinska mjera te je osmišljen tako da ima vrlo mali utjecaj na trgovinu. – Cilj nije povećati troškove potrošača, već potaknuti održive prakse u cijelom lancu opskrbe. CBAM služi kao ekološka mjera, a ne kao trgovinska barijera, promičući jednake uvjete i postizanje klimatske neutralnosti do 2050. godine. Njime podržavamo globalne napore u borbi protiv klimatskih promjena i potičemo inovacije u održivim proizvodnim praksama. Zato možemo očekivati da će CBAM poticati uvoz robe s manjim udjelom ugljika – objašnjavaju u Predstavništvu EK-a u Hrvatskoj.

Jeftinije europsko?!

U HR PSOR-u vele da poskupljenje ne bismo trebali osjetiti za proizvode koji upotrebljavaju sirovine iz Europske unije. Drugim riječima, ako se odlučimo kupiti cement od proizvođača iz EU-a, tada povećanja cijene neće biti. No kupcima koji su do sada kupovali cement proizveden na tržištima izvan EU-a koja nisu strogo regulirana kao naše CBAM zasigurno neće sjesti dobro jer će ti proizvoditi poskupjeti kako bi se izjednačile cijene s onima EU proizvođača. Na pitanje jesu li se tvrtke kojih se tiče spomenuta uredba uspjele prilagoditi u HR PSOR-u nam vele da nisu direktno uključeni u edukaciju i informiranje uvoznika o njihovim obvezama, ali prate aktivnosti koje se provode na razini Europske unije, kao i aktivnosti koje provode nacionalna tijela zadužena za implementaciju CBAM-a.

– Tako je u prijelaznom razdoblju održan niz edukacija koje su, bilo

TKO SU OBVEZNICI DEKLARANT KOJI IZVJEŠĆUJE

- Uvoznik koji podnosi carinsku deklaraciju za puštanje robe u slobodan promet u svoje ime i za svoj račun.
- Osoba koja ima odobrenje za podnošenje pojednostavnjene carinske deklaracije u obliku unosa u evidencije deklaranta i koja prijavljuje uvoz robe.
- Neizravni carinski zastupnik, ako carinsku deklaraciju podnosi neizravni carinski zastupnik, ako uvoznik ima poslovni nastan izvan Unije ili ako je neizravni carinski zastupnik pristao na obveze izvješćivanja.

IZVOR: HGK

fizički bilo na platformama poput *webinara*, bile usmjerene na informiranje kompanija o njihovim obvezama, procedurama usklađivanja poslovanja i pripremu za zahtjeve mehanizma CBAM-a. Dio edukacija dostupan je u obliku snimki i danas te svakako potičemo one koji to još nisu da se upoznaju sa zahtjevima i procedurama CBAM-a. Treba istaknuti da CBAM mehanizam traži veliku prilagodbu i mjerodavnih institucija, tj. Carinske uprave. Pratiti proizvode koji dolaze na tržište EU-a i podliježu CBAM mehanizmu zasigurno je velik izazov za sve – naglašavaju.

Dodaju da je za uvoznike sustav kupnje i predaje certifikata kojima potvrđuju da su troškovi ublažavanja klimatskih promjena podmireni u visini iznosa jednakog troškovima europskih proizvođača zasigurno nov model poslovanja s kojim tek trebaju uhvatiti korak. Dakle, nema odgode primjene CBAM-a, da ponovimo još jednom, jer ostaje datum 1. siječnja 2026. Prihvati li se EK-ov prijedlog, tvrtkama će se samo dati zrak da do 1. siječnja 2027. kupe CBAM-ove certifikate kako bi pokrili emisije ugljika svojih proizvoda. Tvrtke koje se ne budu pridržavale pravila EU će nametnuti strože novčane kazne. Kad prijedlog bude napokon gotov, o njemu će zasebno raspravljati Europski parlament i države članice EU-a koje će odlučiti hoće li revidirana verzija biti službeno primijenjena. U svakom slučaju, sve tvrtke koje su obvezne držati se CBAM-a morat će ubaciti u petu brzinu kako bi spremno dočekale njegovu primjenu, ne nadajući se da će europska birokracija to svojom tromošću usporiti. ●

SUSTAV KUPNJE I PREDAJE CERTIFIKATA KOJIMA SE POTVRĐUJE DA SU TROŠKOVI UBLAŽAVANJA KLIMATSKIH PROMJENA PODMIRENI U VISINI IZNOSA JEDNAKOG TROŠKOVIMA EUROPSKIH PROIZVOĐAČA NOVI JE MODEL POSLOVANJA ZA UVOZNIKE